

# DEN NORSKE KYRKJA

## Bjørgvin bispedømmeråd

Barne- og likestillingsdepartementet  
Postboks 8036 Dep.  
0030 OSLO

F	STILLINGSDEP.
	321-00
Da	3/9-07
Saksnr:	2007/01773 -075

Dato: 31.08.2007

Vår ref: 07/178-4 HT

Dykkar ref:

### Høring - forslag om endringer i ekteskapsloven mv. - felles ekteskapslov for likekjønnede og ulikekjønnede par

Vi viser til brev fra Barne- og likestillingsdepartementet datert 16. mai 2007 vedkommende høring om endringer i ekteskapsloven.

Bjørgvin bispedømmeråd har i møte 27. august 2007 behandlet saken og gjort følgende vedtak:

- 1. Bjørgvin bispedømmeråd har vedteke høyrings svar vedkomande Regjeringa sitt framlegg til endringar i ekteskapslova.*
- 2. Bjørgvin bispedømmeråd vil understreke ekteskapet si særstilling som samlivsform i vårt samfunn. Ein vil særleg peike på faresignala ved eventuelt å oppheve kjønnskildane ved assistert befruktning og adopsjon.*

#### Høyrings svar fra Bjørgvin bispedømmeråd:

Forslaget innebærer at det blir én ekteskapslov for likekjønnede og ulikekjønnede par.

Som en konsekvens av forslaget om en felles ekteskapslov omfatter høringsforslaget også endringer i adopsjonsloven, bioteknologiloven og barneloven. Departementet foreslår at partnerskapsloven blir opphevet, og at nødvendige overgangsordninger etableres.

Regjeringens bakgrunn for endringsforslagene har utgangspunkt i Soria Moria erklæringen "som åpner for ekteskap mellom to av samme kjønn, med samme rettigheter som ekteskap mellom to av motsatt kjønn" (s. 6).

Det drivende motiv for regjeringen er å "sikre homofile og lesbiskes rettigheter, støtte homofile og lesbiske i å leve åpent og aktivt motarbeide diskriminering" (s. 6).

Høringsforslaget går bl.a. ut på at :

- lesbiske og homofile får rett til å være adoptivforeldre i likhet med heterofile ektepar

- lesbiske ektefeller og samboere får samme adgang til assistert befruktning som heterofile ektepar og samboere
- det innføres automatisk foreldreskap for ikke-biologisk mor i lesbiske ekteskap etter fødsel ved assistert befruktning, på linje med heterofile ekteskap

Høringsforslaget åpner for at kirke- og trossamfunn får rett til å vie lesbiske og heterofile. Den norske kirke oppfordres til å etablere en slik praksis.

Den korte høringsfristen ( 1. sept. 2007) og den forespeilte behandlingsmåten indikerer at departementet anser gjennomføringen som en forholdsvis enkel sak, og at saken er mer av formell og teknisk art enn prinsipiell.

Endringsforslagene er ved nærmere betraktning langt fra ubetydelige. Forslagene synes heller å være vidtrekkende og radikale. Det er nok å nevne en ny definisjon av 'ekteskap', samt opphør av partnerskapsloven og utvidet praksis når det gjelder "assistert befruktning".

En merker seg at i departementets mange forslag legges det for dagen en ideologi som i liten grad er forankret i verdier og normer den kristne kirke har stått for gjennom århundrer. Derimot er en rask med å gi konsesjoner til ny teknologi og utviklingstrender. En viser gjerne til menneskerettskonvensjoner, men må innrømme at endringsforslagene ikke er nødvendige følger av disse konvensjonene (s. 12 og 37). En legger opp til å være et foregangsland på linje med andre nordiske land, samt Nederland, Belgia, Canada, og noen til.

### **Departementets hovedargumenter for endring:**

Det er noen argumenter som går igjen i høringsnotatet, og som bifalles av departementet. Det ene er at partnerskapsloven innebærer en diskriminering (s.6 og 36). Ved å regulere samliv mellom lesbiske og homofile i en egen lov, diskrimineres de i forhold til ekteskap forstått som et ordnet forhold mellom ulikekjønnede. Etter departementets syn vil diskriminering bare opphøre hvis ordnet samliv mellom likekjønnede får ekteskapsstatus.

En er kjent med at menneskerettskonvensjonene ikke er formulert slik at en egen partnerskapslov innebærer diskriminering (s.12). Og dessuten regner en ikke med å kunne unngå en viss diskriminering om en får en felles ekteskapslov all den tid homofile – dvs. to samlevende menn – ikke kan påregne assistert befruktning (ved hjelp av surrogatmor) uten forsering av tunge etiske problemstillinger. Men en regner med å komme tilbake til dette spørsmålet "i en senere revisjon av bioteknologiloven" (s.65).

Argumentet om diskriminering slår hardt, og innebærer at de som argumenterer for en eksklusiv forståelse av ekteskapet, har uetiske holdninger og fastholder en uakseptabel tradisjon. Dette vil også ramme Den internasjonale menneskerettserklæringens artikkel om ekteskap og familie hvor familien, forstått slik at ekteskap mellom mann og kvinne, "er den naturlige og grunnleggende gruppeenhet i samfunnet og har krav på samfunnets og statens beskyttelse" (art. 16). Argumentet om diskriminering kan fort bli en "omvendt diskriminering", hvor en likestiller det ulike.

En annen argumentasjon går ut på at ulikekjønnede og likekjønnede samliv har omtrent samme rettsvern allerede. Det er allerede stort sett de samme rettsregler som gjelder for begge forhold. Derfor vil det av praktiske hensyn være en fordel å etablere en felles lov. Dette argumentet er pragmatisk og kan ikke sies å være sterkt nok til å gjøre lesbiske og

homofile parforhold til en grunnleggende institusjon i samfunnet slik ekteskapet er det.

Vi har merket oss at når departementet skal underbygge sine forslag, henter de støtte utelukkende i land som har gjennomført ordningen med likekjønnede ekteskap. Framstillingen her må sies å være utvelgende, ensidig og ubalansert. En har ikke saksvarende presentert de landenes argumentasjon som avviser å gi likekjønnede forhold ekteskapsstatus. Det gjelder eksempelvis Frankrike, som har hatt en grundig gjennomgang av dette etter initiativ fra Nasjonalforsamlingens president. Kommisjonen som la fram sitt forslag i januar 2006, konkluderte med at barns rettigheter ikke blir ivare tatt ved en ny, utvidet lov. Det franske parlamentets utredning og konklusjon er av største interesse, fordi dette landet innehar den største kompetanse i bioteknikk, er et foregangsland med hensyn til likestilling og menneskerettigheter. Kommisjonen hadde også studert reformen og dens virkninger i Spania, England, Belgia, Nederland og Canada – uten å bli overbevist. I alle disse landene ville barnas rettigheter lide på bekostning av de voksnes aspirasjoner.

### **Ekteskapsforståelsen**

Departementet støtter seg til den filosofiske refleksjonen i høringsnotatet og forstår ekteskapet i et utviklingsperspektiv. Ekteskapet er i stadig utvikling og har løst seg fra familien, staten, tradisjoner og kirken (s. 23). Det er ikke lenger forankret i noen skapertanke eller Guds vilje som en bærende konstans. Likevel har det noen trekk som går igjen både av individuell og samfunnsmessig art. De individuelle momentene er selvbestemmelse, rettigheter, likhet og omsorg (s. 24). Og de samfunnsmessige momentene er fellesskap og forpliktelser (s. 25). Dette innebærer at ekteskapet ikke trenger å være bundet til det heterofile perspektivet, men kan og bør omfatte likekjønnede forhold. Derfor bør en være i forkant av utviklingen, selv om det også kan innebære problemer og utfordringer. En synes å følge parolen om at det som er teknisk mulig, vil også i det store og hele være etisk gyldig forsvarlig. Nye tekniske landevinninger utvider forståelsen av hva som er naturlig adferd, hevder flertallet i Bioteknologinemnda. Dette gir departementet sin tilslutning til (s.65).

Det ligger klart i dagen at regjeringen ikke lenger vil kjenne seg forpliktet på en ekteskapsforståelse som er forankret i kristen tenkning og tradisjon og preget av denne. Lovgiver kan nå ”løsrive denne institusjonen fra det heterofile monopolet på ekteskapet. En slik utvikling kan betraktes som (foreløpig) siste ledd i en samfunnsutvikling der man søker å ivareta noen av de tradisjonelle verdier som kan knyttes til ekteskap og familie, samtidig som man bidrar til en utvikling mot et stadig mer rettferdig og mindre diskriminerende samfunn.” (s. 25 nederst).

Konsekvenser av en ny forståelse vil omfatte:

- Vigsels og vigselspraksis
- Adopsjon
- Assistert befruktning
- Lovendringer
- Forhold til andre lands lovgivning

Det må kunne sies at flere av forslagene utfordrer kirkens forståelse av ekteskapet på det sterkeste.

## **Den nye definisjonen av ekteskap**

Den verdensvide kirke har entydig i hele sin historie forstått ekteskapet som en eksklusiv, livsvarig enhet mellom én mann og én kvinne. Ved å ta bort kjønnspariteteten som en grunnleggende faktor, vil en samtidig ta bort det identitetsbærende elementet i ekteskapet som kulturell institusjon. Ekteskapet må ikke reduseres til et trosspørsmål, slik at når kirken mister sin innflytelse, står en fritt til å definere ekteskapet. Det er en grunnleggende og naturlig enhet, hvilket innebærer at det er fornuftig.

Vigselsritualet for Den norske kirke gjør dette klart, og forutsetter at det er en Guds skaperordning. Ekteskapet er ikke en privatsak, men en ny sosial enhet med offentlig, juridisk forpliktelse. Det er kulturbærende på en helt unik måte, og vil aldri kunne erstattes av noen annen relasjon.

Dette synet har vært sikret rettslig gjennom innføringen av kristenretten på 1000-tallet og framover. Selv om det tok tid før kirkens syn slo igjennom i folket, var det det monogame, forpliktende forhold som skulle gjelde. Tvangsekteskap og frille-praksis ble avskaffet.

Departementets forslag til ny definisjon av ekteskap innebærer at tre ulike samlivsformer stilles på samme nivå. Ingen form har preferanse, men alle stilles likt. På denne måten skapes det, slik vi ser det, en grunnleggende ukklarhet. Det blir ikke lenger mulig å fastholde Den internasjonale menneskerettserklæringens forståelse av ekteskapet som ”den naturlige og grunnleggende gruppenhet i samfunnet”.

Innføringa av partnerskapsloven innebar at en minoritets atferd ble tillatt og lovregulert. Bispedømmerrådet anerkjenner statens rett til å legge til rette for at to mennesker av samme kjønn som ønsker å leve sammen, kan gjøre det innenfor ordninger og juridiske rammer som gir dem trygghet og vern om samliv. Men det foreliggende endringsforslaget innebærer at homofilt og lesbisk samliv blir likestilt med heteroseksuelt, og det heterofile ekteskapets rettslige særstilling blir følgelig svekket.

## **Vigselspraksis**

Endringer i ekteskapsloven vil også innebære endringer i vigselspraksis. Dette vil berøre Den norske kirkes vigselspraksis. Gjeldende rett innebærer at prest i Den norske kirke kan være vigsler, og at kirken har sin egen liturgi for ekteskapsinngåelse. Kirken har ingen liturgi for inngåelse av partnerskap.

Departementet har notert seg at det er et ønske fra likekjønnede par å inngå ekteskap i kirken, at homofile prester lever i registrert partnerskap og at mange prester ønsker at kirken skal åpne for vigsler av par av samme kjønn og at ekteskap mellom homofile skal likestilles med heterofile ekteskap på alle plan (s. 44). Departementet har vurdert om det er mulig og formålstjenlig å pålegge kirken og trossamfunn å vie likekjønnede par, men har foreløpig avstått fra slike tvangstiltak da det ikke vil være formålstjenlig.

Derimot foreslår departementet at kirken selv åpner for vigsel av likekjønnede, men slik at det ikke blir en plikt, men en rett. En overveier også å gi prester som ønsker det, rett til vigsel av likekjønnede på linje med notarius publicus – uavhengig av kirkens votum i saken. Departementet har også overveid å innføre obligatorisk borgerlig vigsel ( med henvisning til Tyskland, s. 45), men innser at det vil føre til merbelastning for paret og notarius publicus. På denne bakgrunn foreslår en at Den norske kirke åpner for vigsel av homofile, og at kirkens liturgi endres gjennom vedtak i Kirkemøtet.

Vi ser det slik at hvis kirken skal imøtekomme dette, må den enten lage en ny felles liturgi som fjerner den bibelske begrunnelse (kjønns polaritet), eller også praktisere to ulike liturgier som gjensidig er i strid med hverandre. Den første løsningen opphever kirken som bekjennelseskirke, og den siste bringer kirken inn i en (schizofren) selvmotsigende praksis.

### **Adopsjon og assistert befruktning**

Nye regler for adopsjon er en følge av den nye forståelsen. Gjeldende rett går ut på at bare ektefeller har adgang til å adoptere sammen. Samboere har ikke adgang til å adoptere, og homofile par har således ikke adgang til å adoptere sammen. I registrert partnerskap er stebarns adopsjon mulig. Det er ikke mulig å oppheve et adopsjonsforhold.

Departementet legger opp til at likekjønnede ekteskap får samme rettigheter som ulikekjønnede (s.52 f.). Begrepet "ektefelle" i adopsjonsloven skal inkludere likekjønnede. Det medfører endringer i adopsjonsloven. Departementet mener seg å ha støtte i forskning som konkluderer med at homofile par vil kunne tilby barn et godt oppvekstmiljø og imøtekomme adoptivbarns særskilte behov (s. 53).

Høringsforslaget går også inn for en sterk utvidelse av praksis når det gjelder "assistert befruktning. Utvidede adopsjonsrettigheter og utvidede rettigheter angående "assistert befruktning" hører således sammen.

For å oppnå slike rettigheter foreslås det at bioteknologiloven endres slik at sæddonasjon tilbys lesbiske par som er gift eller samboere i ekteskapsliknende forhold. En støtter seg til flertallet (10 mot 6) i Bioteknologinemnda som anbefaler assistert befruktning til lesbiske. Den som er gift med moren, blir automatisk "medmor", på tilsvarende måte som gjeldende regler for farskap ved assistert befruktning der paret er ulikekjønnet.

Mindretallet i Bioteknologinemnda mener at samfunnet bare bør tilby assistert befruktning der barnet er tiltenkt å vokse opp innenfor den naturgitte, reproduserende enheten av kvinne og mann (s. 64). Synspunktene er som følger: Selv om lesbiske vil kunne være gode omsorgspersoner, er det ikke riktig av det offentlige å ikke gi et barn muligheten til å vokse opp med foreldre av ulike kjønn. Det kan også oppfattes som diskriminering av kjønnes egenart å hevde at det ene kjønn erstatter det andre på en fullverdig måte. Det er tydelige biologiske og psykologiske forskjeller, noe som kommer til uttrykk i ulike rollemodeller, kjønnsidentitet og ulik form for kontakt mellom barnet og de voksne. Den grunnleggende familiestrukturen bør følgelig bygge på relasjonen kvinne-mann-barn. Selv om familie- og samlivsmønsteret er mer mangfoldig nå enn tidligere, er det forskjell på noe som av ulike grunner skjer i løpet av barnets liv og det at samfunnet systematiske medvirker til å frata barnet både kjennskap til sitt biologiske opphav og verdien av å ha en far i oppveksten.

Mindretallet mener også at prinsippet om likebehandling gjør at man kan ikke diskutere spørsmålet om sæddonasjon til lesbiske uten å også ta hensyn til at et naturlig skritt vil være å vurdere å hjelpe homofile menn til å få barn. Dette er en utvikling som stiller samfunnet overfor vesentlige etiske problemstillinger. Man kan komme til å bidra til en økt "teknifisering" og "tingliggjøring" av noen av de mest grunnleggende sidene ved menneskelivet – det å bringe et nytt barn til verden. Det vil være en del av en utvikling der sæd – og egg – i økende grad får varekarakter, løsrevet fra den helt grunnleggende

relasjonen mellom to individer av motsatt kjønn. Bispedømmerrådet støtter mindretallets innvendinger og mener at disse er av tungtveiende art.

Når det gjelder adopsjon, vil vi få påpeke at opprinnelseslandene hvor de adopterte barna kommer fra, har sagt et klart nei til homofile adoptivforeldre. I de to første årene Sverige hadde denne muligheten, ble ingen barn adoptert fra opprinnelseslandene. Når det gjelder forskning i dette feltet, er grunnlaget som det vises til, så spinkelt og tvetydig at det er ikke mulig å dra noen positiv konklusjon, men snarere det motsatte. Vi trenger å ha fokus også på barnas rettigheter, og disse har rett på et normalt rollemønster, noe som homofile par ikke kan fremby i utgangspunktet.

Forslagene i høringsnotatet når det gjelder adopsjon og assistert befruktning fungerer som en konsekvens av - og legitimering av - en utvidet forståelse av hva et ekteskap er. Men en avklaring av konsekvensene av en liberalisering på dette området, foreligger ikke, annet enn når det gjelder en del rettsvirkninger. De psykiske/psykologiske og sosiale virkninger har man i det store og hele sett bort fra. At de vanlige krav til konsekvensutredning ikke er oppfylt er svært lite tilfredsstillende. Det innrømmes også i høringsnotatet at bildet er uoversiktlig og hviler på et svakt erfaringsgrunnlag.

Vi bestrider flertallet i Bioteknologinemnda sin forståelse av "det naturlige" (s. 63). Flertallet forstår begrepet 'naturlig', som det som til enhver tid er akseptabelt eller selvsagt i samfunnet. Vi forstår 'naturlig' som det som på grunnleggende vis er forenlig med Guds skaperordning slik den tydes for oss i Den hellige skrift, og som har vist seg kulturelt bærekraftig. Det er ikke det som er teknisk mulig som avgjør hva som er 'naturlig' eller etisk holdbart og moralsk gyldig. Høringsnotatet er i urovekkende grad influert av hva som er teknisk mulig.

Det er et faktum at de naturlige/biologiske forutsetninger ikke er til stede for å få barn i et likekjønnet parforhold. Forutsetningene er helt og fullt betinget av tekniske nyvinninger. Derfor kan det ikke være en rettighet for disse å få barn. Muligheten til å få barn er ikke noe som er fratatt dem, men noe de aldri har eid. At de kan oppleve savn og smerte er ikke vanskelig å forstå, men at det dreier seg om en rettighet er vanskelig å innse. Av dette følger at det heller ikke er diskriminering at disse ikke gis assistert befruktning.

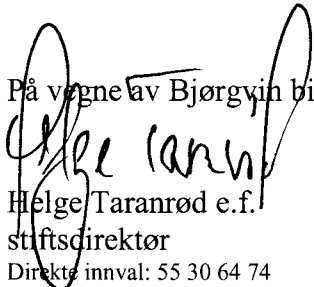
### **Oppsummering og anbefaling:**

Hvis dette lovforslaget blir vedtatt, vil det monogame, heterofile ekteskap ikke lenger ha noen særstilling i norsk lovgivning. Denne ekteskapsformens eksklusivitet er da ofret på likestillingens og postmodernitetens alter. Ekteskapet er ikke lenger forstått ut fra den biologiske forutsetning som ligger i kjønns polariteten, og heller ikke begrunnet ut fra Guds skaperordning, men ut fra en individualistisk rettighets-ideologi hvor barns grunnleggende rettigheter og beste ikke blir ivaretatt.

Konsekvensene vil bli mange både på kort og lengre sikt, og vil være av rettslig, sosial, og folkepedagogisk art. Det vil bli rettslig, sosialt og folkepedagogisk umulig å omtale den klassiske ekteskapsformen som noe som skal ha en særstilling med mindre en blir stigmatisert som diskriminerende. Eksempelvis vil ingen lærebok i den offentlige skolen kunne fastholde det kristne synet på det heterofile ekteskapets særstilling.

Dette gjør at vi som kirke ikke bare vil melde uenighet, men på det kraftigste protestere mot forslaget og be om at det legges til side.

Det er våre myndigheters rett og plikt å gi lover for å hindre det onde, regulere avvikende atferd – og fremme det gode. Hvis en slik lov skal settes ut i livet, vil ekteskapet, forstått ut fra kjønnspariteten, bli kompromittert, og myndighetene vil dermed svikte sin oppgave som det godes tjener.

På vegne av Bjørgvin bispedømmeråd  
  
Helge Taranrød e.f.  
stiftsdirektør  
Direkte innval: 55 30 64 74